

# УКРАЇНА: «АРСЕНАЛ ДЕМОКРАТІЇ» В ЄВРОПІ

Другим пунктом порядку денного Європейської Ради на саміті 23-24 червня в Брюсселі є лише Україна. Рада обговорюватиме надання Україні статусу кандидата в Європейський Союз, що голова комітету Європарламенту із закордонних справ Девід Макаллістер назвав «чітким політичним знаком солідарності з народом України».

Деякі члени ЄС не погодилися з рішенням парламенту, закликаючи до продовження процедури членства або рішення «на піздорозі».

Противники прискороного членства України сперечаються з точки зору складних вимог, викладених у *acquis communautaire*, – сукупному зведенні законів і правил ЄС, – які країни-кандидати мають виконувати.

В опонентів є права, але вони не помічають того кричущого факту, що ЄС завжди ґрунтує свої рішення і на політиці. Ні Румунія, ні Болгарія відповідали вимогам і правилам не більше, ніж Україна, коли їх прийняли до ЄС.

І низка країн, в тому числі Німеччина та Франція, безсоромно розтягували межі монетарної та фінансової політики, щоб потрапити до єврозони.

Загалом, якщо ЄС захоче, то може легко дотриматися поради Макаллістера.

Однак, зробивши цей крок, ЄС зробив би значно більше, ніж просто послугу Україні. Це також значно покращило б його власний демократичний зміст.

Ба більше. Хоч і не бездоганна Україна є надзвичайно демократичною державою, можливо, навіть більш демократичною, ніж деякі постійні члени ЄС, і може сприяти його демократичному відродженню.

Європеець Алексіс де Токвіль у 1835 році опублікував свою класичну книгу «Демократія в Америці».

Він був вражений іконоборством, іdealізмом американського постреволуційного суспільства, духом егалітаризму та активністю громадянського суспільства. Сьогоднішня Україна наочно демонструє багато американських чеснот, якими захоплювався Токвіль.

Повертаючись до Української революції на граніті, під час якої студенти встановили наметове містечко протесту в Києві у 1990 році, Пома-

ранчевої революції 2004/05, Революції Гідності 2014 року, а тепер опору російському вторгненню, дедалі ширші кола українців суспільства взяли на себе зобов'язання щодо національної незалежності, взаємодопомоги та стандартного європейського пакету політичних інституцій та прав людини.

Українське суспільство виявило напрочуд сильну національну єдність. Це вимагає певної історичної точки зору для пояснення.

Після того, як у 1240 р. Київське князівство Руське (Рутенія, а не Росія) було пограбоване монголами, українські землі були поділені між Польщею та Росією, а також зазнали рабських набігів з боку Османської імперії.

У 17 столітті вільна козацька держава хліборобів-ремісників-воїнів з центром на Дніпровщині досягла певної державності та й добре урбанізованого й письменного суспільства.

Тут слід звернути увагу на дві речі. По-перше, козацька держава була багатонаціональною та інклюзивною, очевидно за мірками того часу, приймаючи до своїх лав селян, які тікали від польських поміщиків, та кріпаків, що тікали від московського самодержавства, а також інші верстви населення з усіх куточків Європи та Причорномор'я.

По-друге, це було прикордонне суспільство, в якому люди набули інстинкту свободи та самостійності, який ніколи не був повністю ліквідований навіть у найтемніші десятиліття радянської влади. Козацька держава є прямим прабратком тепер уже незалежної України.

Третім примітним фактором є те, що українські рухи за незалежність завжди були бідними на ресурси, порівняно з усталеними сусідніми державами; отже, рухи, як правило, були зумовлені пошуком соціальних союзників через інклюзивну політику.

Цей зв'язок із потенційними соціальними спільниками переважав упродовж усієї дисидентської ери з 1950-х до 1980-х років і приніс свої плоди на референдумі 1991 року, коли 91 відсоток населення з-поміж усіх соціальних верств проголосували за національну незалежність.

Щоразу, коли українські уряди мали достатньо сил, щоб взяти на себе відповідальність за свої терито-

рії, міжнаціональні відносини покращувалися, як і зараз.

Політичний секуляризм громадськості нещодавно був продемонстрований під час переконливих виборів етнічного єврея Володимира Зеленського президентом у 2019 році.

Україна є дуже плюралістичним суспільством, у якому немає жодної соціальної чи регіональної категорії, яка могла б нав'язати свою волю іншим.

Позитивний аспект цього полягає в тому, що демократія насправді працює так, як має, тому що суспільство країни зараз дуже міцно об'єднане навколо цінностей демократії та прав людини.

Серед політичних претендентів існує табу щодо згадування етнічної чи релігійної приналежності конкурентів, оскільки передбачається, що всі є лояльними громадянами, якщо не доведено протилежне.

Свого часу Революція Гідності являла собою найбільшу проєвропейську демонстрацію в історії. Українське громадянське суспільство продовжує демонструвати громадянські ідеали, якими захоплювався Токвіль.

Найпримітніше, що громадяни на індивідуальному рівні психологічно вийшли за межі апатії та цинізму, вироблених радянськими звичаями; а на національному рівні громадяни змогли досягти міжгрупової довіри та колективних дій, за допомогою яких кожна громадська група, а тепер і кожен регіон, на який вторглася Росія, вносять свій внесок у колективну оборону, не маючи на борту безкоштовних райдерів.

Членство України в ЄС активізує втомлені європейські інституції, усуне дефіцит демократії Союзу та надасть молодим європейцям модель демократії в дії.

У дусі Токвіля Америку назвали «арсеналом демократії» в Новому Світі. Європейський Союз тепер може допомогти Україні – і собі – стати арсеналом демократії в Старому Світі.

**Олександр МОТИЛЬ ,  
Денис СОЛТИС**

<https://euobserver.com/>

*Переклад з англійської Вікторії Романчук, членкині Organisation Mondiale de la Presse Periodique (Brussels, Belgium)*